

EMIGRAREA TINERILOR ROMÂNI

CORINA CHIRVASIU

Societatea contemporană se află într-o fază de schimbări accelerate. O dată cu schimbarea structurilor sociale și economice se transformă mentalitățile, aspirațiile, reprezentările colective, stilurile de comportament care reprezintă, în același timp, factori determinanți ai fenomenelor de mobilitate socială și deci de migrație (imigrare-emigrare).

Libera circulație a persoanelor este unul din drepturile cele mai prețuite și mai des exersate. De-a lungul secolelor, oamenii au migrat dintr-un loc în altul pentru a găsi hrană, lucru, adăpost sau pentru a-i regăsi pe cei dragi; pe scurt, nimeni nu emigrează de plăcere sau de dragul aventurii, ci pentru a căuta soluții mai bune de trai și existență. Astăzi, tot mai mulți sunt cei ce migrează pentru a se alătura familiei, pentru a găsi locuri de muncă mai interesante și mai bine plătite, pentru a-și asigura o pregătire și educație mai bune. Numărul celor care traversează frontierele și își exersează libertatea de mișcare este, în prezent, mai mare ca oricând.

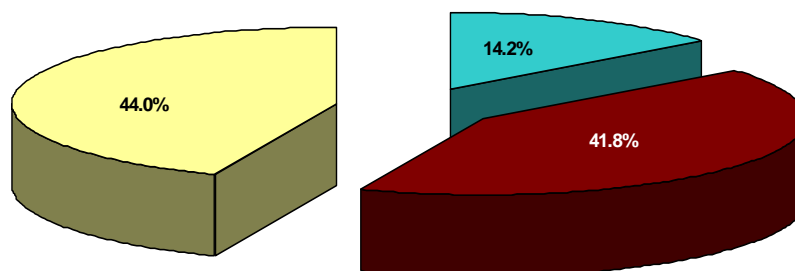
Fenomenul emigrării tinerilor români a devenit un fenomen îngrijorător prin amplitudinea sa mare, prin reversibilitatea sa limitată, prin pierderile importante de inteligență activă și putere de acțiune pe care le antrenează. Luată în mod individual, emigrarea este o problemă personală, o decizie pe care un tânăr o ia în legătură cu stabilirea domiciliului său. Însă, în această decizie sunt implicate „determinări multiple, asociate cu starea comunității locale, a familiei, a persoanei în cauză și chiar a societății globale” [Dumitru Sandu, 1996]. Tocmai de aceea nu vor întârzia să apară și efecte la nivel de societate. Iar dacă acum efectele negative ale acestui fenomen sunt mai puțin vizibile, în viitor, împreună cu efectele deficitului demografic deja existent și în continuă accentuare, vor deveni mult mai vizibile și se vor concretiza într-o îmbătrânire a populației și o scădere a potențialului poporului român. Tinerii sunt regăsiți ca principali actori în ambele căi de diminuare a populației române, anterior amintite. În primul rând, prin faptul că migrația externă este o caracteristică a vârstei tinere: din total populație ce a părăsit în ultimii ani, definitiv țara, cei mai mulți sunt tineri până în 40 de ani [Anuar Statistic, INS]. Și, în al doilea rând, tot ei sunt cei care, datorită multiplelor probleme cu care se confruntă (șansa de a avea o locuință corespunzătoare, șansa de a găsi un loc de muncă, corupția din societate etc.), sunt „răspunzători” de scăderea nupțialității și implicit a natalității.

Muncitorii tineri, cu meserii căutate, speră într-o viață mai bună emigrând. Intelectualii, cu deosebire tinerii, cu o calificare dobândită în țară sau numai în curs de calificare, au ca principală preocupare să găsească burse pentru continuarea studiilor, masterate, doctorate sau perfecționare postdoctorală în străinătate, și din păcate puțini dintre aceștia se mai gândesc să se reîntoarcă în țară. Găsirea unei slujbe avantajoase în străinătate poate reprezenta încununarea cu succes a eforturilor lor. Negreșit, își pot face meseria în condiții ideale, perfecționându-se, cum nu s-ar fi putut întâmpla în țară. Astfel, tinerii din România privesc, în mod preponderent, emigrația ca un mijloc potențial de stimulare, accelerare a realizării aspirațiilor socio-profesionale și umane, atitudinea acestora fiind una permisivă, considerând emigrarea un drept al omului, respectiv, o formă a dreptului la libera circulație și a dreptului de a-și alege, în mod liber, țara în care să se stabilească.

În sprijinul celor afirmate mai sus vin și rezultatele obținute în studiul realizat în cadrul CSCPT în 2001 „*Situația tineretului și așteptările sale*” (eșantion reprezentativ național pentru populația tânără a României (15–29 ani), 1189 subiecți). Astfel, mai mult de jumătate din subiecții investigați (56 %) și-au exprimat intenția de emigrare. Dintre aceștia 41,8 % ar opta pentru o plecare temporară, iar restul de 14,2% ar alege varianta plecării definitive. Deși această situație este întâlnită doar la nivelul intenționalității tinerilor, este important de înregistrat aspectul îngrijorător pe care îl exprimă această opțiune a tinerilor, și anume starea lor de nemulțumire resimțită în raport cu situația existentă în țară.

Grafic 1

Intenția de emigrare a tinerilor

Sursa: *Situația tineretului și așteptările sale*, 2001, CSCPT

Discrepanța dintre dorința de a pleca din țară și posibilitatea propriu-zisă de a realiza acest lucru a fost pusă în evidență și de rezultatele studiului CSCPT „*Evaluarea programului Tineret pentru Europa*” și anume că numai 14 % dintre subiecții investigați au fost plecați în străinătate în ultimii doi ani (considerând octombrie 2001 moment de referință).

Pe ansamblul populației, anul 1990 a avut un nivel al emigrației deosebit de ridicat, datorită schimbărilor ce au vizat sistemul politic din România, schimbări care au condus la apariția unor noi reglementări, ce au favorizat libera circulație a persoanei. Astfel, dacă în 1989 rata emigrației era de 1,8 persoane la 1 000 locuitori, în 1990 rata emigrației a ajuns la 4,2 persoane la 1 000 de locuitori. După anul 1990 s-a înregistrat o scădere continuă a numărului de emigranți (atât pentru populația totală ce a emigrat, cât și pentru populația tânără emigrantă).

Tabelul nr. 1

Evoluția emigrației

An	1990	1995	1999	2000
Total emigranți din care:	96 929	25 675	12 594	14 753
18–25 ani	13 570	4 180	1 357	1 513
26–40 ani	25 589	10 875	4 244	5 717

Sursa: Anuar statistic, INS

Conform datelor furnizate de Ministerul de Interne, în perioada 1990–2001 au părăsit țara un număr de 67 118 tineri (15–29 ani), reprezentând 20% din total populației emigrante.

Tabelul nr. 2

Total tineri emigranți în perioada 1990–2001

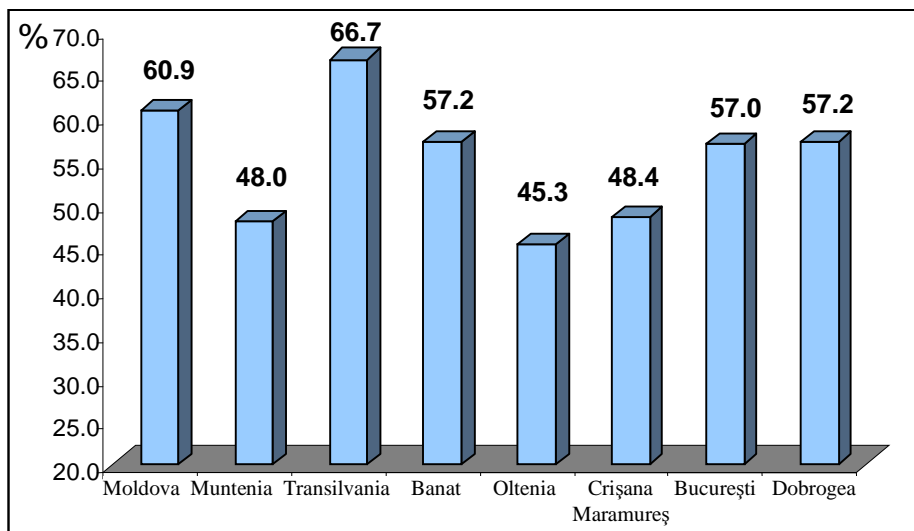
TOTAL	15–19 ani	20–23 ani	24–26 ani	27–29 ani
67 118	16 813	13 602	15 682	21 021
	25,0%	20,4%	23,3%	31,3%

Tinerii români au emigrat, în perioada de după decembrie '90, în țări ca: Germania, S.U.A, Ungaria, Canada, Italia. Alegerea acestor destinații a fost determinată, atât de modul în care tinerii au perceput posibilitățile oferite de fiecare țară în parte, pentru obținerea unor condiții mai bune de trai, de realizare profesională și umană, cât și de politica de imigrare adoptată de fiecare țară în parte, cunoscându-se faptul că unele țări au o atitudine mai permisivă, iar altele adoptă legi, care controlează foarte strict procesul de imigrare.

Conform cercetării realizate de CSCPT, în anul 2001, tinerii emigranți latenți provin atât din zone ale țării în care s-a făcut mai simțită influența Vestului (Transilvania, Crișana-Maramureș, Banat), cât și din zonele mai sărace ale țării (Moldova, Muntenia, Oltenia).

Grafic 2

Ponderea tinerilor potențial emigranți pe zone

Profilul tinerilor ce intenționează să plece temporar sau definitiv din țară este preponderent de sex masculin, aparținând mai degrabă subgrupelor mai mici de vârstă, mai ales cu studii elementare și medii, în special cuprinși într-o formă de învățământ (elevi, studenți) sau având ocupații neintelectuale, preponderent din mediul urban.

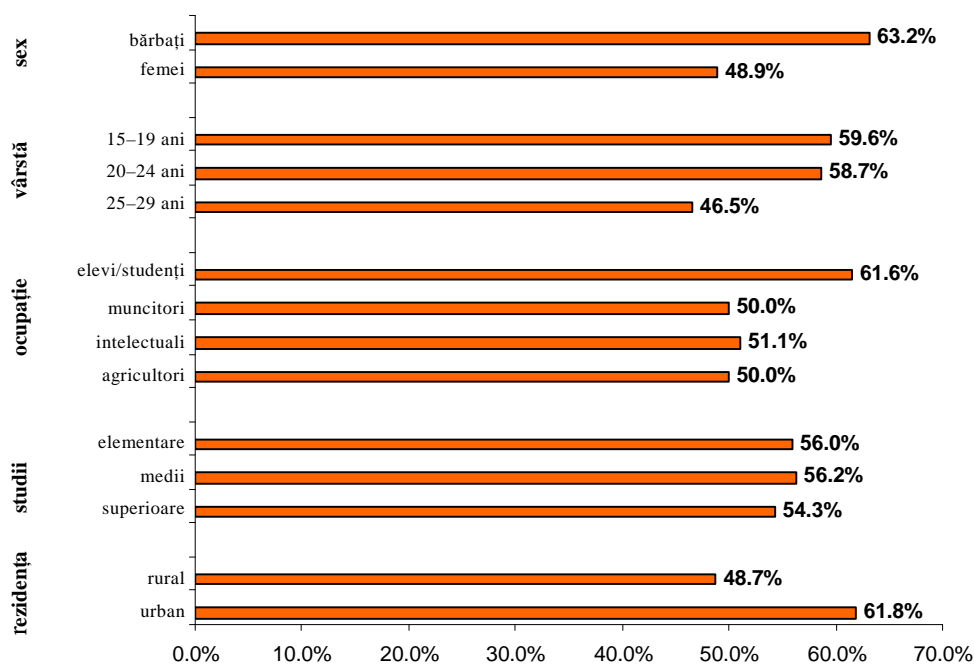
Cu toate acestea, categoria socio-profesională cu cele mai frecvente plecări din țară pentru a călători, a munci, a-și continua studiile o reprezintă absolvenții de studii superioare, cca 30% dintre ei au fost plecați în străinătate în ultimii 2 ani față de 13% din totalul elevilor și studenților (*Sondaj de opinie la nivel național pe populația tânără 15–30 de ani*, realizat de CSCPT în octombrie 2001, pentru tema „Evaluarea programului Tineret pentru Europa”).

O cercetare, realizată pe baza datelor *Barometrului de Opinie Publică* al *Fundației pentru o Societate Deschisă, mai 2001*, identifică profilul migrantului de tip „du-te-vino” între o localitate din România și o țară străină astfel: bărbat tânăr, relativ instruit, de religie diferită de cea creștin-ortodoxă, are părinți, copii stabiliți în străinătate, locuiește în urban, provine dintr-un județ cu nivel sporit de dezvoltare social-economică [Dumitru Sandu, 2001].

Motivele care îi îndeamnă pe tineri să dorească să emigreze sunt, conform rezultatelor studiului „*Situația tineretului și așteptările sale*” [CSCPT, 2001], obstacolele întâlnite în calea asigurării unei vieți decente în țară și anume: lipsa resurselor financiare, lipsa locurilor de muncă, sărăcia, nivelul de trai, lipsa posibilităților de carieră, afirmare profesională, lipsa posibilităților de continuare a studiilor, lipsa posibilității de distracție.

Grafic 3

Profilul potențialului emigrant

Sursa: *Situația tineretului și așteptările sale*, CSCT, 2001

Analiza, realizată pe baza de date a Barometrului de Opinie Metro Media Transilvania 2001¹, arată că dorința de plecare din România, într-o țară străină, îi caracterizează în special pe tineri. Indiferent de motivul declarat al plecării (turism, lucru temporar în străinătate, completarea educației sau a calificării), dorința de plecare corelează cu vârsta subiecților, fiind mai puternică cu cât vârsta este mai mică.

Tabelul nr. 3

Intenția de emigrare în funcție de vârstă și motivație

	Pentru turism		Pentru muncă		Pentru educație		Pentru a locui acolo	
	Da	Nu	Da	Nu	Da	Nu	Da	Nu
18-24 ani	40,2	59,8	45,5	54,5	30,0	70,0	30,5	69,5
25-29 ani	31,1	68,9	41,3	58,7	24,3	75,7	29,5	70,5
30-60 ani	18,3	81,7	20,1	79,9	10,0	90,0	14,4	85,6
Peste 61 de ani	5,6	94,4	1,0	99,0	-	100	2,2	97,8

¹ Barometrul de Opinie Publică al Fundației pentru o Societate Deschisă, 2001.

Se constată faptul că intenția de a pleca din România într-o țară străină și de a rămâne definitiv acolo este, de asemenea, mult mai puternică la tineri comparativ cu celelalte categorii de vârstă. Totodată, șansele limitate de acces, pe piața muncii în România, pe care le au tinerii în țară, induc ca principalul motiv, ce-i determină să emigreze să fie legat de munca temporară în străinătate. În același timp, acesta se constituie ca principal motiv și pentru categoria de vârstă adultă. Totodată, 34,6% din tinerii cu vârsta cuprinsă între 19–29 ani declară că ar pleca pentru turism (224 din 595), iar 28,4% din tinerii cu vârsta cuprinsă între 19–29 ani declară că ar pleca pentru a-și completa studiile (169 din 595). Intenția de a pleca din România într-o țară străină, pentru a rămâne definitiv acolo este, de asemenea, mult mai puternică la tineri, comparativ cu celelalte categorii de vârstă.

În contextul percepției accesului limitat la resursele din țară, idealul intelectualului tânăr este emigrarea. Iar prin acest val masiv de emigrare este posibil ca, într-un viitor nu tocmai îndepărtat, România să fie lipsită de valori de primă mărime în profesii performante, prin această fugă a materiei cenușii prețuită acolo și slab apreciată, azi, la noi. Din acest motiv, este de dorit o revitalizare a factorului uman, prin modificarea climatului în care se muncește, prin încurajarea tinerilor performanți, prin oferirea de burse/posturi, prin stimularea acțiunilor de creare a locurilor de muncă pentru absolvenții de învățământ superior, pentru a micșora rata de emigrare a tinerilor din domeniile de vârf și nu numai.